

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 388/2018-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. októbra 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] zastúpeného [REDACTED], advokátska kancelária, [REDACTED], vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 11 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7 Co 392/2015 z 9. decembra 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 110/2017 z 27. februára 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. marca 2016 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného [REDACTED], advokátska

kancelária, [REDAKOVANÉ], ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 11 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa č. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 Co 392/2015 z 9. decembra 2015 (ďalej len „namietaný rozsudok“). Následne 10. mája 2018 bola ústavnému súdu doručená ďalšia sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 11 dohovoru a podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 110/2017 z 27. februára 2018 (ďalej len „namietané uznesenie“).

2. Uznesením ústavného súdu sp. zn. PLs. ÚS 16/2018 z 25. júna 2018 boli obe veci sťažovateľa vedené pod sp. zn. Rvp 3326/2016 a sp. zn. Rvp 940/2018 v zmysle § 31a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s § 166 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov spojené na spoločné konanie vedené pod sp. zn. Rvp 3326/2016.

3. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal Okresnému súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) návrh na vypratanie bytu proti odporcom v prvom a druhom rade s odôvodnením, že je výlučným vlastníkom tohto bytu, ktorý je ako nehnuteľnosť zapísaný na „LV [REDAKOVANÉ] kat. územie [REDAKOVANÉ] ako spoluvlastnícky podiel vo výške 60/426-ín, ktorému tento byt zodpovedá“. V podanom návrhu sťažovateľ dôvodil, že v roku 2007 oznámil odporcom, že sa stal výlučným vlastníkom predmetného bytu, pričom súčasne odporcov vyzval na platenie nájomného, prípadne na uvoľnenie bytu, ktorý chce užívať pre vlastné potreby. Podľa jeho vyjadrenia odporcovia odmietli nájomné platiť a z bytu sa vystaňovať a nereagovali na návrh nájomnej zmluvy, ktorý im predložil jeho právny zástupca. Bol toho názoru, že odporcovia užívajú jeho byt v rozpore s jeho vôľou

a z ich strany ide o protiprávny zásah do jeho vlastníckych práv. Okresný súd rozsudkom zo 4. augusta 2010 uložil odporcom povinnosť byt vypratať a odovzdať ho sťažovateľovi do pätnásť dní po zabezpečení náhradného bytu. Na základe odvolania oboch strán bol napadnutý prvostupňový rozsudok uznesením krajského súdu z 13. júla 2011 zrušený a vec vrátená okresnému súdu na nové konanie. Nasledujúcim rozsudkom okresného súdu z 5. februára 2015 bol návrh sťažovateľa v celom rozsahu zamietnutý. O jeho odvolaní krajský súd rozhodol namietaným rozsudkom, ktorým prvostupňové rozhodnutie okresného súdu ako vecne správne potvrdil. Dovolanie sťažovateľa bolo odmietnuté namietaným uznesením najvyššieho súdu.

4. Sťažovateľ v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu argumentuje, že krajský súd namietaným rozsudkom porušil jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľ *«vidí najmä v tom, že hlavným dôvodom nariadeného pojednávania na Krajskom súde v Žiline bol výsluch odporcu v 1/ rade najmä z dôvodu doplnenia dokazovania výsluchom odporcu v 1/ rade k otázke vzniku ním tvrdeného nájmu sporného bytu, najmä ku skutočnostiam, ako došlo k „prenechaniu“ tohto bytu jeho otcom [REDAKOVANÉ] st. a za akých okolností a akým spôsobom v roku 1981 došlo k tvrdenému prechodu nájmu. Odporca v 1/ rade [REDAKOVANÉ] ml. sa však vytyčeneho pojednávania ani nezúčastnil a právna zástupkyňa nepredložila súdu dôkaz a to vyjadrenie ošetrojúceho lekára, že odporca v 1/ rade nie je schopný bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu zúčastniť sa pojednávania. Súd sa uspokojil iba s tým, že odporca je PN a pojednával ďalej. Keďže hlavným dôvodom vytyčenia pojednávania bolo vypočutie odporcu v 1/ rade, právny zástupca navrhovateľa žiadal, aby bolo pojednávanie odročené z toho dôvodu, že odporca v 1/ rade nebol prítomný na vytyčenom pojednávaní a odporkyňa v 2/ rade sa nevedela vyjadriť k okolnostiam druhého stretnutia na bytovom podniku a trval na tom, aby bol odporca v 1/ rade vypočutý. Súd však bez akéhokoľvek zdôvodnenia tento návrh zamietol. Takýto postup súdu je absolútne nepochopiteľný, nemajúci oporu v zákone a nelogický.»*

5. Sťažovateľ v sťažnosti prezentuje námietky týkajúce sa aplikácie, výkladu a súdmi uplatnenej analógie zákona. V sťažnosti cituje § 179 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb.

Občiansky zákonník v znení platnom a účinnom do 1. januára 1992 (ďalej len „Občiansky zákonník“), podľa ktorého, ak užívateľ zomrie a ak nejde o byt v spoločnom užívaní manželov, stávajú sa užívateľmi jeho deti, vnuci, rodičia, súrodenci, zať a nevesta, ktorí s ním žili v deň jeho smrti v spoločnej domácnosti a nemajú vlastný byt, pričom užívateľmi sa stávajú aj tí, ktorí sa starali o spoločnú domácnosť zomretého užívateľa alebo boli na neho odkázaní výživou, ak s ním žili v spoločnej domácnosti aspoň po dobu jedného roku pred jeho smrťou a nemajú vlastný byt. V kontexte prezentovaného ustanovenia citovaného zákona sťažovateľ dôvodí: *«Pokiaľ odvolací súd odkazuje iba na toto zákonné ustanovenie, jeho právny názor je nesprávny a irelevantný, nakoľko otec odporcu 1/ nezomrel, ale žil a z bytu sa odsťahoval s manželkou v apríli 1981 do iného bytu až do svojej smrti v januári 2015. Preto je rozhodnutie súdu, ktorý odôvodnil svoje rozhodnutie s poukazom na toto ustanovenie protizákonné a nemôžeme ho ani akceptovať, nakoľko v danom prípade nemožno danú situáciu subsumovať pod toto ustanovenie, pretože nikdy nedošlo k naplneniu skutkovej podstaty § 179 ods. 1 OZ a tak nevyhnutnému splneniu zákonnej podmienky. Uvedený postup možno použiť iba vtedy „ak nejde o byt v spoločnom užívaní manželov“. Bolo však jednoznačne preukázané, že predmetný byt užívali rodičia odporcu v rade 1/, ktorí boli manželmi, a preto v danom prípade išlo o spoločné užívanie bytu manželmi s poukazom na ust. § 175 ods. 1 OZ. Rodičia odporcu v 1/ rade sa odsťahovali z predmetného bytu v roku 1981 z dôvodu, že im bol pridelený iný byt. Teda k zániku spoločného užívania bytu manželmi – rodičmi odporcu 1/, došlo priamo zo zákona právnou skutočnosťou – pridelením ďalšieho bytu, pretože nikto nemohol mať podľa vtedy platnej legislatívy pridelené v užívaní dva byty. Rodičia odporcu 1/ sa preto z bytu odsťahovali, nakoľko už nemali žiaden právny titul, aby tento byt mohli naďalej legálne užívať. Touto významnou a podstatnou právnou skutočnosťou zaniklo zo zákona aj rozhodnutie o súhlase s výmenou bytu ako aj dohoda o prevzatí a odovzdaní bytu z roku 1964. Preto poukazovanie na zaniknutý právny vzťah zo strany súdu je právne irelevantný a aplikovanie tejto právnej normy za nezákonné a nesprávne.»*

6. Sťažovateľ v argumentácii pokračuje a uvádza: *«Navrhovateľ vždy poukazoval či už na pojednávaniach alebo písomných prípisoch na to, že odporcovia v 1/ a 2/ rade nemajú žiadne rozhodnutie o pridelení bytu a ani žiadnu dohodu o odovzdaní bytu.»*

Opäťovne preto poukazujeme na to, že v čase, kedy mal „údajne“ odporcom vzniknúť nájom bytu (rozporne odporcovia tvrdia, že to malo byť v roku 1981, po druhý krát zas v roku 1988) bol účinný Občiansky zákonník, ako aj zákon o hospodárení s bytmi č. 41/1964 Zb.. Obe právne normy vychádzali pri vzniku práva osobného užívania bytu z tzv. striktného pridelovacieho režimu, ktorý predpokladal jednak vydanie rozhodnutia o pridelení bytu a následne uzavretie dohody o odovzdaní a prevzatí bytu. Nevyhnutným predpokladom uzavretia platnej dohody a prevzatí bytu bolo práve rozhodnutie o pridelení bytu vydané orgánom príslušným podľa predpisov o hospodárení s bytmi, ktoré rozhodnutie o pridelení bytu však odporcom nikdy nebolo vydané. Preto by aj prípadná dohoda o odovzdaní a prevzatí bytu, uzavretá bez predchádzajúceho rozhodnutia o pridelení bytu, bola (absolútne) neplatná podľa § 39 OZ. Ani uzavretie tejto dohody odporcovia nikdy nepreukázali. To znamená, že odporcovia nepreukázali, že im vzniklo právo osobného užívania bytu, ktoré by sa v zmysle § 871 ods. 1 zák. č. 509/1991 Zb. mohlo transformovať na právo nájmu, t. j. nemajú rozhodnutie o pridelení bytu a zápisnicu o odovzdaní bytu z roku 1981 (resp. z roku 1988), keďže neustále tvrdili, že v tom roku im mal vzniknúť nájom bytu a majú platnú nájomnú zmluvu. Ak takéto rozhodnutie chýba, aj prípadná dohoda o odovzdaní bytu je teda zo zákona neplatná a fakticky obsadený byt je treba považovať za protiprávne získaný a to bez ohľadu na to, či sa občan svojvoľne nastáhoval do bytu, alebo či sa doň nastáhoval na základe dohody o odovzdaní a prevzatí bytu, ktorú uzavrel s organizáciou spracujúcou bytový majetok resp. vlastníkom domu.»

7. Sťažovateľ odkazujúc na prezentovanú argumentáciu považuje namietaný rozsudok krajského súdu za predčasne vydaný, vychádzajúci z neúplne zisteného skutkového stavu a tiež za nedostatočne odôvodnený. Podľa jeho názoru odôvodnenie namietaného rozsudku nedáva odpoveď na otázku, ktoré z vykonaných dôkazov boli podkladom pre rozhodnutie.

8. Sťažovateľ porušenie svojho práva na spravodlivý proces odôvodňuje aj tvrdením, že mu nebolo umožnené predniesť v súdnom konaní záverečnú reč v zmysle ustanovenia § 118 ods. 4 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), takisto skutočnosťou, že zo strany krajského súdu nebolo pripustené

podanie dovolania v zmysle § 238 ods. 3 OSP, keďže je sťažovateľ toho názoru, že v jeho veci ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Napokon dôvodí okolnosťou, keď mu odvolací súd doručil vyjadrenie odporcov k podanému odvolaniu až priamo na pojednávaní, čím mu podľa jeho názoru odňal možnosť konať, keďže mu neposkytol reálnu možnosť dostatočne sa pripraviť a zaujať k tomuto vyjadreniu stanovisko.

9. Na základe uvedeného sťažovateľ v sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 11 dohovoru a podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu namietaným rozsudkom krajského súdu a namietaným uznesením najvyššieho súdu, označené rozhodnutia krajského súdu a najvyššieho súdu zrušil a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie a priznal mu tiež náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

12. Sťažovateľ v sťažnosti namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 11 dohovoru a podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu namietaným rozsudkom krajského súdu a namietaným uznesením najvyššieho súdu. Ťažiskom námietok sťažovateľa je prezentovaný nesúhlas so súdmi zvolenou interpretáciou aplikovaných ustanovení Občianskeho zákonníka, resp. s použitím analógie legis, ktorú konajúce súdy uplatnili na účel preklenutia medzery zákona. Sťažovateľ takisto hodnotí namietaný rozsudok krajského súdu ako nedostatočne odôvodnený a predostiera aj súbor tvrdení o procesných pochybeniach konajúceho súdu, ktorými mu podľa jeho názoru bola odňatá možnosť konať pred súdom.

13. Ústavný súd hneď v úvode poukazuje na svoju ustálenú judikatúru o rozdelení ústavnej ochrany základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy medzi všeobecné súdy a ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú všeobecné súdy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Ústavný súd preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery všeobecného súdu tak môžu byť

predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04).

14. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom namietaných rozhodnutí krajského súdu a najvyššieho súdu, aby posúdil zlučiteľnosť súdmi zvoleného výkladu aplikovanej právnej úpravy s obsahom sťažovateľom namietaných článkov ústavy a dohovoru.

15. V odôvodnení namietaného rozsudku krajský súd uviedol, že po nariadení pojednávania a po doplnení a opakovaní dokazovania zistil vecnú správnosť prvostupňového rozhodnutia. V úvode odôvodnenia rozhodnutia krajský súd zdôraznil, že skúmanie existencie vlastníckeho práva k spornému bytu predstavovalo relevantnú otázku, keďže jej pozitívne zodpovedanie bolo východiskovým predpokladom možnosti podania vlastníckej žaloby. Pre účely posúdenia aktívnej legitímácie sťažovateľa krajský súd nepovažoval za smerodajné jednoznačné zodpovedanie otázky, či je sťažovateľ výlučným vlastníkom alebo spoluvlastníkom sporného bytu, keďže možnosť podať reivindikačnú žalobu prislúcha výlučnému vlastníkovi, ako aj spoluvlastníkovi nehnuteľnosti. Ako právne významnú krajský súd kvalifikoval okolnosť opodstatnenosti obrany odporcov, ktorí predostreli v konaní tvrdenie, že inkriminovaný byt užívajú na základe nájomného vzťahu, ktorý vznikol po 1. januári 1992 transformáciou ich predchádzajúceho práva osobného užívania bytu. V ďalšom bode sa krajský súd vyjadril k námietkam sťažovateľa o nemožnosti analogickej aplikácie § 179 ods. 1 Občianskeho zákonníka pri právnom posúdení vzniku práva osobného užívania bytu oboch odporcov. Odvolací súd interpretoval ustanovenia § 179 až § 181 Občianskeho zákonníka a uviedol, že zmyslom predmetných ustanovení je zabezpečiť v prípade smrti užívateľa bytu alebo v prípade trvalého opustenia spoločnej domácnosti užívateľom bytu bytové potreby osôb, ktoré si to s prihliadnutím na svoj vzťah k užívateľovi najviac zaslúžia. S odkazom na § 179 ods. 1 Občianskeho zákonníka uviedol, že pri smrti užívateľa bytu, ktorý nebol v spoločnom užívaní manželov, prechádzalo právo užívania bytu na osoby v tomto ustanovení presne špecifikované (deti zomrelého užívateľa, jeho vnuci, rodičia, súrodenci, zať a nevesta,

ktorí s ním žili v deň jeho smrti v spoločnej domácnosti a nemajú vlastný byt; užívateľmi sa stávajú aj tí, ktorí sa starali o spoločnú domácnosť zomretého užívateľa alebo boli na neho odkázaní výživou, ak s ním žili v spoločnej domácnosti aspoň po dobu jedného roku pred jeho smrťou a nemajú vlastný byt). Ďalej citoval § 181 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého prechádzalo právo užívania bytu na osoby špecifikované v § 179 ods. 1 Občianskeho zákonníka aj v prípade, ak užívateľ bytu, ktorý nebol v spoločnom užívaní manželov, opustil trvale spoločnú domácnosť. Krajský súd poukázal na medzeru v zákone, ktorý výslovne neriešil situáciu v prípade odst'ahovania sa oboch manželov z bytu, ku ktorému mali obaja právo osobného užívania, keď súčasne po odst'ahovaní sa z bytu zanechali manželia v tomto byte iné osoby, ktoré s nimi žili v spoločnej domácnosti a od nich práva odvodzovali právny dôvod bývania v byte. Podľa krajského súdu užívacie právo manželov v takomto prípade bolo možné zrušiť postupom podľa ustanovení § 184 písm. c) a d) Občianskeho zákonníka, podľa znenia ktorých mohol súd na návrh organizácie zrušiť právo užívať byt, ak užívateľ mal dva byty alebo ak užívateľ neužíval bez vážnych dôvodov byt vôbec alebo ho užíval len občas. Krajský súd prezentoval analogiu legis a dôvodil, že v takomto prípade, ak z vážnych dôvodov nebolo možné, aby sa spolubývajúce osoby presťahovali s užívateľmi (manželmi) do ich nového bytu, bolo možné v záujme ochrany týchto osôb analogicky použiť na takýto prípad ustanovenia § 179 a § 181 Občianskeho zákonníka. V záujme preskúmania existencie vážnosti dôvodov v konkrétnej situácii odporcov krajský súd doplnil a opakovane dokazovania vykonané prvostupňovým súdom, v rámci ktorého dospel ku skutkovým záverom, že v spornom byte bývali dve generácie, a to rodičia odporcu v prvom rade a tiež odporca v prvom rade so svojou rodinou. Svoju bytovú situáciu riešili tak, že sa rodičia odporcu v prvom rade presťahovali v roku 1981 do nového podnikového bytu, ktorý bol pridelený otcovi odporcu v prvom rade. Následne na základe oznámenia vzniknutej situácie bytový podnik spravujúci v tom čase sporný byt vystavil odporcovi v prvom rade evidenčný list týkajúci sa úhrad za užívanie bytu. Krajský súd konštatoval, že takýto postup odporcov pri riešení bytovej otázky nesignalizuje podľa jeho názoru špekulatívne správanie, ktoré by nejakým spôsobom obchádzalo vtedy platné právne predpisy o hospodárení s bytmi. Krajský súd dôvodil, že na skutkový stav, keď obaja rodičia odporcu, ktorým svedčilo právo spoločného užívania bytu, byt opustili, bolo možné analogicky aplikovať § 179 ods. 1 Občianskeho zákonníka

a vyvodit' záver, že sa odporcovia ako spolubývajúce osoby stali po opustení bytu (rodičmi odporcu v prvom rade) oprávnenými užívateľmi sporného bytu. Krajský súd tak uzavrel, že právny záver prvostupňového súdu o existencii práva spoločného užívania bytu odporcami ako manželmi, ktorý sa následne po 1. januári 1992 na základe novely Občianskeho zákonníka – zákona č. 509/1991 Zb., ktorým sa mení, dopĺňa a upravuje Občiansky zákonník, transformoval na nájomný pomer, je správny. Krajský súd tiež v závere dodal, že ako neopodstatnenú vyhodnotil odvolaciu argumentáciu s'ťažovateľa, v ktorej tento namietal, že odporcovia nepreukázali existenciu rozhodnutia o pridelení sporného bytu, ktoré malo predchádzať vzniku dohody o odovzdaní a prevzatí tohto bytu podľa príslušných ustanovení vtedy platného a účinného Občianskeho zákonníka. Krajský súd v tomto kontexte uviedol, že právo spoločného užívania bytu odporcov ako manželov vzniklo ex lege opustením bytu pôvodnými užívateľmi (rodičmi odporcu v prvom rade), preto nebolo potrebné, aby nastúpil tento osobitný proces pre vznik užívacieho práva.

16. Najvyšší súd sa v namietanom uznesení, ktorým odmietol dovolanie s'ťažovateľa, vysporiadal so s'ťažovateľom predostretou argumentáciou, v rámci ktorej s'ťažovateľ prezentoval dovolací dôvod podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP, teda odňatie možnosti konať pred súdom, naplnenie ktorého odôvodňoval tvrdením, že je rozsudok krajského súdu nepreskúmateľný vzhľadom na neúplné a nepresvedčivé odôvodnenie. Najvyšší súd v odôvodnení namietaného uznesenia poukázal na stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu R 2/2016, v zmysle ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP len výnimočne, a síce vtedy, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu. Najvyšší súd za takýto prípad nepovažoval dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu, ktorý podľa jeho vyjadrenia uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská účastníkov konania k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i právne predpisy, z ktorých krajský súd vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Ďalej najvyšší súd vyhodnotil dovolaciu argumentáciu s'ťažovateľa, v ktorej tento namietal, že odvolací súd predvolal na určený termín pojednávania odporcu v prvom rade na účel jeho výsluchu napriek jeho neprítomnosti a návrhu s'ťažovateľa na doplnenie dokazovania vypočutím

odporcu v prvom rade, neodročil pojednávanie, ale predmetný návrh sťažovateľa na vykonanie dokazovania zamietol a obmedzil sa len na vypočutie odporkyne v druhom rade. Najvyšší súd v tomto kontexte dôvodil, že postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykonal všetky účastníkom navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP, keďže takýmto postupom nedošlo k odňatiu možnosti účastníka konať pred súdom, pretože posúdenie a rozhodnutie o tom, ktoré z dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je v zmysle ustanovení § 120 ods. 1 OSP vždy vecou súdu. Vo vzťahu k ďalšej námietke, v ktorej sťažovateľ uviedol, že mu bolo vyjadrenie odporcov k odvolaniu doručené až priamo na pojednávaní, a teda nemal možnosť sa s ním oboznámiť a vyjadriť sa k nemu, dovolací súd argumentoval, že sťažovateľ a jeho právny zástupca boli fakticky s vyjadrením odporcov oboznámení, a teda mali možnosť sa k nemu vyjadriť, prípadne požiadať krajský súd o odročenie pojednávania na účel poskytnutia primeraného času na oboznámenie sa s obsahom tohto podania, čo však neurobili a súčasne žiadne námietky v tomto smere pred odvolacím súdom nevzniesli. Najvyšší súd na základe uvedeného nepovažoval sťažovateľom vytýkaný postup krajského súdu za odňatie možnosti sťažovateľovi konať pred súdom. Najvyšší súd vyhodnotil ako nepravdivé aj tvrdenie sťažovateľa, že mu nebolo umožnené predniesť záverečnú reč, ktorú podľa vyjadrenia najvyššieho súdu v zmysle obsahu zápisnice predniesol v mene sťažovateľa (za jeho prítomnosti) jeho právny zástupca, ktorý ju súčasne pripojil aj v písomnej forme. Napokon najvyšší súd skonštatoval, že dovolacím dôvodom nie je ani námietka sťažovateľa o tom, že odvolací súd nerozhodol o jeho návrhu na pripustenie dovolania z dôvodu rozhodnutia majúceho po právnej stránke zásadný význam. Najvyšší súd sťažovateľovi vysvetlil, že postup spočívajúci v pripustení dovolania odvolacím súdom je právom, no nie povinnosťou odvolacieho súdu, pričom rozhodnutie o takomto návrhu si nevyžaduje samostatné rozhodnutie.

17. Z obsahu namietaného rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd v posudzovanej veci sťažovateľa uplatnil analógiu zákona, keď v konkrétnej skutkovej situácii (opustenie bytu oboma manželmi ako nositeľmi práva osobného užívania bytu), ktorú relevantná zákonná úprava nepokrývala, aplikoval na daný prípad zákonné ustanovenie vzťahujúce sa na skutkovú situáciu obdobnú, a síce ustanovenie § 181

Občianskeho zákonníka (trvalé opustenie domácnosti oprávneným užívateľom bytu, ktorý nebol v spoločnom užívaní manželov). Na základe uplatnenej analógie legis, ku ktorej sa krajský súd dopracoval pri súčasnom rešpektovaní, resp. nachádzaní účelu aplikovanej právnej úpravy (zabezpečenie bytových potrieb spolubývajúcich osôb majúcich blízky vzťah k pôvodným oprávneným užívateľom), krajský súd ustálil konštituovanie užívacieho práva odporcov priamo zo zákona (ex lege), keď ich užívacie právo vzniklo po trvalom opustení bytu rodičmi odporcu v prvom rade, ktorým svedčilo pôvodné právo spoločného užívania bytu.

18. Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôli (arbitrážnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. Viazanosť štátnych orgánov zákonom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy neznamena výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona (pozri III. ÚS 44/2011).

19. S odkazom na judikatúru ústavného súdu prezentovanú v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto uznesenia chce ústavný súd pripomenúť a vysvetliť, že zákonodarca pri tvorbe právneho predpisu spravidla vychádza z toho, čo je bežné, z tzv. normálnych prípadov, pričom osobitné, špecifické situácie, ktoré život prináša, môžu uniknúť jeho pozornosti. V takýchto prípadoch nemôžu súdy postupovať formalisticky a zohľadniť iba doslovné znenie zákona, ktorého aplikácia môže mať protiústavné dôsledky. V prípadoch medzery zákona, ak sú dané podmienky pre dotváranie práva súdom, je súd k dotváraniu práva nielenže oprávnený, vychádzajúc z princípu rovnosti, dokonca povinný. Inštitút analógie je tak legitímnou metódou aplikácie práva a využíva sa v prípadoch, ak určitý

spoločenský vzťah nie je upravený konkrétnym ustanovením príslušného zákona, resp. iného právneho predpisu (*analogia legis*), resp. ak existuje spoločenský vzťah, na ktorý nepamätá právna norma, ktorá by ho regulovala (*analogia iuris*) (II. ÚS 317/09).

20. V prípade analógie zákona (*analogia legis*), ktorej použitie nemožno vylúčiť ani v prípade rozhodovania o vlastníckej žalobe, ide o prenesenie zákonného hodnotiaceho meradla na zákonom (alebo iným právnym predpisom) neupravenú právnu otázku na základe podobnosti. Posúdenie, resp. výklad, či v danom prípade ide o takú otázku, ktorá môže byť predmetom analógie zákona, ako aj prípadné použitie analógie zákona (podobného právneho predpisu na podobný vecný stav), a rozhodnutie na základe jej použitia patrí zásadne do právomoci všeobecného súdu, a nie do právomoci ústavného súdu (m. m. II. ÚS 122/03).

21. Ústavný súd konštatuje, že z namietaného rozsudku krajského súdu vyplýva, že v ňom konajúci súd jasne vysvetlil svoj postoj k spornej otázke vzniku užívacieho práva odporcov. Krajský súd použitú analógiu zákona oprel o racionálnu argumentáciu, ktorá nijako nepopiera účel a zmysel aplikovanej právnej úpravy, ktorý bol súčasne konajúcim súdom pri interpretácii dotknutých zákonných ustanovení jasne vysvetlený. Podľa názoru ústavného súdu sú skutkové závery, ku ktorým konajúci súd dospel, odôvodnené ústavne konformným spôsobom (dostatočne a relevantne) a v namietanom rozhodnutí krajský súd vyjadril svoj právny názor, ktorý nemožno považovať za arbitrárny a ani za zjavne neodôvodnený.

22. Rovnako je ústavný súd toho názoru, že aj ďalšie námietky sťažovateľa o tvrdených procesných pochybeniach krajského súdu, v ktorých videl sťažovateľ odňatie možnosti konať pred súdom, a teda porušenie svojich označených práv zaručených ústavou a dohovorom, boli náležite zodpovedané v namietanom uznesení najvyššieho súdu. Sťažovateľovi bolo jasne vysvetlené, že postup krajského súdu, ktorý pre objasnenie skutkového stavu zvolil vykonanie iného ako sťažovateľom navrhovaného dôkazu, má oporu v zákonom ustanovení § 120 ods. 1 OSP. Takisto bolo v namietanom uznesení konštatované, že sťažovateľovi nebolo odňaté jeho právo zhrnúť svoje návrhy a vyjadriť sa

k dokazovaniu i k právnej stránke veci v zmysle ustanovenia § 118 ods. 4 OSP, keďže ho realizoval v ústnej a aj písomnej podobe právny zástupca sťažovateľa. K námietke sťažovateľa o nepripustení dovolania krajským súdom poukázal najvyšší súd na judikatúru ústavného súdu, v ktorej samotný ústavný súd konštatoval, že zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva povinnosť odvolacieho súdu vyhovieť požiadavke účastníka konania na pripustenie mimoriadneho opravného prostriedku proti jeho rozhodnutiu z dôvodu, že ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, keďže posúdenie prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku z uvedeného dôvodu je na úvahe odvolacieho súdu, pričom táto úvaha nemusí byť zdôvodnená (pozri II. ÚS 348/08). Pokiaľ ide o argumentáciu sťažovateľa, v ktorej predostiera svoje tvrdenie o porušení zásady kontradiktórnosti konania, keď mu odvolací súd vyjadrenie odporcov k ním uplatnenému odvolaniu doručil až na samotnom pojednávaní a teda mu podľa jeho názoru reálne zmaril možnosť zaujať k tomuto vyjadreniu stanovisko, ústavný súd poznamenáva, že zásadu kontradiktórnosti konania nemožno chápať formalisticky. V konkrétnom prípade sťažovateľa bolo vyjadrenie odporcov k odvolaniu sťažovateľa, sťažovateľovi doručené krátkou cestou na začiatku pojednávania a na samotnom pojednávaní právna zástupkyňa odporcov na základe výzvy súdu obsah tohto písomného vyjadrenia predniesla. Právny zástupca sťažovateľa mal počas pojednávania priestor zaujať k nemu stanovisko, pričom nevzniesol žiadne námietky v tom smere, že mu vyjadrenie odporcov nebolo vopred doručené, nežiadal na účel poskytnutia času na oboznámenie sa s ním pojednávanie odročiť. Sťažovateľ predostiera ústavnému súdu iba abstraktnú námietku, že nemal reálnu možnosť reagovať na vyjadrenie protistrany bez toho, aby uviedol, ktorými konkrétnymi argumentmi mohol a chcel potenciálne na vyjadrenie odporcov reagovať. Jeho námietku o porušení zásady kontradiktórnosti konania ústavný súd hodnotí za takýchto okolností ako formálnu a neopodstatnenú.

23. Ústavný súd na základe všetkých uvedených čiastkových záverov dospel k záveru konečnému, že sťažnosť sťažovateľa je potrebné odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

24. Z týchto dôvodov ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia, a ďalšími návrhmi sťažovateľa sa už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. októbra 2018